

APPENDIX 7

**BOOK REVIEWS REGARDING MY ENGLISH
COMMENTARY**

In sum, this is an excellently written book which sheds a world of fresh light onto Islamic philosophy and jurisprudence. Every future consideration of natural law in the Islamic world will have to take full account of this masterful work, and all future students of this subject will be deeply in Professor Emon's debt.

Stephen C Neff
University of Edinburgh

EdinLR Vol 17 pp 444-445
DOI: 10.3366/elr.2013.0181

COURT OF JUSTICE OF THE EU. COMMENTARY ON STATUTE AND RULES OF PROCEDURE. Ed B Wägenbaur

Oxford: Hart (www.hartpub.co.uk), 2013. lxxiv + 921 pp. ISBN 9781841139951. £165.

In this review, I explain the purpose and describe the content of this book. I then go on to present a few critical observations.

The primary remit of this book is to provide an exposition of the rules of law that govern the legal processes before the Court of Justice of the European Union (hereinafter the CJEU). This exposition, moreover, is not intended to be simply a consolidated compendium of these rules, but to alert the reader to interesting and important matters associated with their formation. Indeed, at the outset, adverting to the well-recognised instrumental role the EU (more generally) has played in securing peace and stability in late 20th century Europe (and beyond), Wägenbaur provocatively states that “[t]he Court of Justice of the European Union is thus much more than a supranational judicial instance: it serves the unity of EU law and is a major player in a vital peacekeeping mission. . . . This requires an elaborate judicial system with a variety of legal remedies governed by specialized procedural rules” (v). The secondary remit of this book is thus to tease out the salient historical, normative, and comparative dimensions that underpin the CJEU’s rules of procedure – providing commentary which serves as food for thought for those interested in the practice and theory of judicial governance in the EU.

As a preliminary observation, and the most immediately apparent, the rules of procedure of the CJEU are presented systematically and comprehensively. To those already accustomed to the study of these rules, the Statute of the Court of Justice (SCJ) and the Rules of Procedure of the Court of Justice of the European Union (RPCJ) are familiar doctrinal terrain, which are central to the analyses presented here. Yet as Wägenbaur correctly notes, the rules of procedure which govern the legal processes before the CJEU are derived from an expansive array of formal and informal sources – what he refers to as the “three regulatory levels” (1-9). “Primary Law” includes: the EU’s Treaties; the SCJ (Protocol No.3 of the Treaty on the Functioning of the European Union (hereinafter TFEU)); and general principles of law, including fundamental rights and general principles of law found in the CJEU’s jurisprudence, the legal systems of the Member States of the EU, and international law. “Secondary Law” relates exclusively to the rules of procedure adopted by the Council of Ministers and the CJEU through the special legislative procedure provided for in Article 253 (6) TFEU, Article 254 (5) TFEU, Articles 63 and 64 SCJ, and Article 7 Annex I SCJ. The third and remaining sources of law relate to the informal codes of practice issued by the CJEU informally, and the case law of the CJEU. The doctrinal exposition of the CJEU’s rules of procedure is thus not merely limited to the familiar sources of procedural law, but any rule of law that in some way and to some degree influences the legal processes before the CJEU. The systematic and comprehensive nature of this exposition is further exemplified by considering the rules of procedure relevant to all three “judicial instances” of the CJEU, which are: the European Court of Justice (ECJ);

the General Court (GC; formerly, the Court of First Instance (CFI)); and the European Union Civil Service Tribunal (CST).

The analysis of these rules begins by setting out this hierarchy, focussing on the relevant primary sources of law (1-9). The remainder of the book centres on the secondary sources of law. Part one of the book deals with the SCJ, including the Annex on the CST. Part two then goes on to consider the RPCJ, followed by the Rules of Procedure of the General Court of the European Union (RPCG) in the final part of the book. Each analysis is presented systematically, by taking the reader through each Article of each of these sources in numerical order. Where relevant, Wägenbaur references primary sources and case law that flesh out these rules. A notable, and disappointing, omission from this analysis is a presentation of the Rules of Procedure of the European Union Civil Service Tribunal (RPCST; available at http://curia.europa.eu/jcms/jcms/T5_5234/).

On the more discursive remit of this book, Wägenbaur, where relevant to the analysis, provides commentary on these Articles from historical, comparative, and theoretical perspectives. Historically, the evolution of the Article in question and/or institutional evolution more generally is presented to tease out the salient factors that have influenced its initial formulation and reform. Comparatively, Wägenbaur renders this exposition in contrast with other apex courts—such as the UK Supreme Court, the European Court of Human Rights, and the International Criminal Court—to elucidate the political context within which the CJEU's rules of procedure must negotiate and, at times, to underline the aforementioned distinctiveness of the CJEU as a "judicial instance". At a theoretical level, the commentary also dwells on matters pertaining to the legitimacy of judicial governance, such as political legitimacy, democratic legitimacy, constitutional legitimacy, and efficacy.

One of the book's demonstrable strengths is its inclusion of very recent and forthcoming amendments of the CJEU's rules of procedure. Of particular note are: the introduction of the Office of Vice President in the ECJ (7, 26, 212-214); the increase of Judicial Chambers in the ECJ (215); and the forthcoming increase of the number of Judges in the GC (7, 510-511). Yet the commentary provided on these (and other) matters is quite superficial. When one considers the potential depth of normative, comparative, and historical appraisals of these rules, it is somewhat disappointing to find only very terse analytical elaboration. Indeed, the book does not present a central thesis from which a discernable argument can be appreciated. Only the frequent reference to problems posed by an expanding Court (in workload, and institutionally) can be treated as such. Nevertheless, it is not in the nature of a project such as this to lean on the side of holistic analytical rigour—the virtue of this book is in its comprehensive and systematic exposition of a complex and important system of rules. Indeed, such a project is quite original and long overdue given the demonstrable neglect of the CJEU's rules of procedure within academic literature. As such, this book presents, at the very least, a platform for further research, as well as a useful resource for scholars and practitioners alike.

Ross Carrick

EdinLR Vol 17 pp 445-447
DOI: 10.3366/elr.2013.0182

Andrea Marco Steingruber, CONSENT IN INTERNATIONAL ARBITRATION

Oxford: Oxford University Press (www.oup.com), 2012. xviii + 366 pp. ISBN 9780199698158. £135.

This book by Steingruber addresses an extraordinarily important issue in all forms of arbitration—consent. Addressing consent across all types of arbitration is an ambitious task,

Wort h

Tijdschrift voor Europees en economisch recht 3/2013

111 B. Wägenbaur Court of Justice of the EU. Commentary on Statute and Rules of Procedure

München: C.H. Beck 2013, ISBN 9783406603259, 921 p., € 199

De titel is de beste samenvatting van de inhoud van dit boek: het betreft een commentaar op het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het in 2012 gewijzigde Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie. Het commentaar is artikelsgewijs opgenomen. In het voorwoord benadrukt Wägenbaur het fundamentele belang van de Europese Unie als gemeenschap van vrede, gedeelde waarden en economische ontwikkeling, ook al zijn er dagelijks kleine en grotere kritiekpunten op de Europese beleidsonderwerpen mogelijk. Wägenbaur stelt zich ten doel om de belangrijkste procedurele regels voor de procedures bij het Gerecht, het Gerecht voor Ambtenarenzaken en het Hof van Justitie, inzichtelijk te maken op onderwerp en detailniveau. Weliswaar geïnspireerd op een eerdere Duitstalige versie, is deze Engelstalige versie geheel herschreven en van een nieuwe structuur voorzien. In het beknopte, zakelijke, maar tegelijkertijd ook persoonlijke commentaar zijn vele artikel-, dwars- en jurisprudentieverwijzingen opgenomen. Doordat er geanticipeerd is op de herziening van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie in 2012 verschijnt het commentaar op een opportuun moment.

112 Daniel A. Crane, Herbert Hovenkamp (red.) The Making of Competition Policy. Legal and Economic Sources

Oxford: Oxford University Press 2013, ISBN 9780199782796, 499 p., £ 60

Dit boek bevat een verzameling van excerpten uit het primaire werk van dragende, invloedrijke auteurs die de doctrine van het Amerikaanse mededingingsrecht hebben vormgegeven of dat nog steeds doen. Doel is om belangstellende studenten en praktici inzicht te geven in de intellectuele debatten van mededingingsbeleid door hen kennis te laten maken met primaire teksten uit juridische, (politiek) economische en filosofische tradities. De focus is niet gericht op wetgeving en rechtspraak, maar op de ontwikkeling en hotsing van ideeën, de context van het mededingingsbeleid. Naar het oordeel

van de beide redacteurs is de geschiedenis van het mededingingsbeleid minder lineair dan over het algemeen wordt gepresenteerd en meer een 'cyclische dialectiek van benaderingen, inzichten en ideologieën' (p. 1), zoals bijvoorbeeld ten aanzien van de rol van de staat en/of private partijen als oorzaak van markttoetredingsbelemmeringen. Het boek is opgedeeld in twaalf hoofdstukken die steeds worden voorafgegaan door een essay van een van beide redacteurs met uitleg en verklaring voor de gekozen primaire bronnen.

Hoofdstuk 1 richt zich op klassieke theorieën. Na een essay van Hovenkamp is een stuk uit *The Wealth of Nations* van Smith opgenomen, een deel van Ricardo over rente en prijsvorming uit zijn *Principles of Political Economy and Taxation*. Verder bevat het hoofdstuk een gedeelte uit *Principles of Political Economy* van Mill.

Het tweede hoofdstuk concentreert zich op federalisme, antifederalisme, Jacksonianisme. Hier is het algemene essay geschreven door Crane. In het hoofdstuk zijn gedeeltes van de Records of the Federal Convention of 1787 van Farrand, het *To the People* van Agrippa en *The Continentalist V* van Hamilton opgenomen.

Hoofdstuk 3 omvat het classicisme, neoclassicisme en de toestandkoming van de Sherman Act. Na een inleiding van Hovenkamp volgt van Marshall een gedeelte uit zijn *Principles of Economics*. Daarna is er een hoofdstuk van Twining Hadley uit *Economics: An account of the Relations Between Private Property and Public Welfare* en een verslag van Rand Hatfield over de Chicago Trust Conference van september 1899.

De inleiding van hoofdstuk 4 is weer van Crane. Het hoofdstuk gaat over het progressivisme en de Amerikaanse verkiezingen van 1912. Hier treffen we stukken aan van Roosevelt, *The Trusts, the People, and the Square Deal*, Taft, *We Must Get Back to Competition* en Wilson, *The Tariff and the Trusts*.

De doctrine in hoofdstuk 5 richt zich op concepten met betrekking tot het doel van mededinging: imperfecte, monopolistische en werkbare mededinging. De introductie is van Hovenkamp. Het hoofdstuk bevat excerpten van Hasting Chamberlin uit *The Theory of Monopolistic Competition*, Robinson uit *The Economics of Imperfect Competition* en een bijdrage van Clark, *Toward a Concept of Workable Competition*.

In hoofdstuk 6, geïntroduceerd door Crane, zijn artikelen bijeengebracht rond de New Deal en de institutionalisten: van Berle en

Means, *The Modern Corporation and Private Property*, van Brandeis, *Shall we Abandon the Policy of Competition?* en Tugwell over *The Industrial Discipline and the Governmental Arts* en tot slot een deel van Arnold over *The Bottlenecks of Business*.

Hoofdstuk 7 heeft als titel meegekregen Antitrust na het populisme. Het bevat een kort essay van Hovenkamp en een bijdrage van Hofstadter, *What happened to the Antitrust Movement?*

In hoofdstuk 8 wordt een uitstap gemaakt naar het ordoliberalisme en de Freiburger School. Na een inleiding van Crane is *The Ordo Manifesto of 1936* van Bühn, Eucken en Grossmann-Doerflinger opgenomen.

Hoofdstuk 9 concentreert zich op mededinging en innovatie. Hier leidt Hovenkamp in en bestaan de primaire teksten uit een stuk van Schumpeter rond *Capitalism, Socialism and Democracy* en Arrow, *Economic Welfare and the Allocation of Resources for Invention*. Het structuralisme is het onderwerp van hoofdstuk 10. Crane geeft een voorzet.

Daarna volgen bijdragen van Bain, *Industrial Organization*, van Kaysen en Turner, *Antitrust Policy: An Economic and Legal Analysis* en Neal et al., *The Neal Report (1967)*.

Hoofdstuk 11 bevat bijdragen van de Chicago School. Hovenkamp introduceert en daarop volgen vier excerpten uit stukken van Stigler uit *The Organization of Industry*, Director & Levi over de toekomst van *Trade Regulation*, Bork uit *The Antitrust Paradox* en Posner over *The Chicago School of Antitrust Analysis*.

Hoofdstuk 12 richt zich op transaction costs economics en de post-Chicago School. Na een introductie van Crane volgen bijdragen van Williamson, *Markets and Hierarchies*, Scherer over *Conservative Economics and Antitrust: A Variety of Influences* en Hovenkamp zelf over *Post-Chicago Antitrust: A Review and Critique*.

De hoofdstukken ontsluiten een schat aan inzichten en gedachtevorming over het Amerikaanse mededingingsbeleid en mededingingsrecht. Naast de essays van de redacteurs verbindt een algemeen trefwoorden- en personenregister de primaire teksten verder met elkaar.

113 Iain Ramsay Consumer Law and Policy: Text and Materials on Regulating Consumer Markets, derde druk

Oxford and Portland Oregon: Hart Publishing 2012, ISBN 9781849462624, 710 p., € 45

Änderungen des Rechts der Ordnungswidrigkeiten gegeben hat, kann konstatiert werden, dass das Werk mit großer Akribie und Kenntnisreichtum fortgeschrieben wurde.

Beispielsweise ist die Entwicklung der aktuellen Rechtsprechung zu den Voraussetzungen einer Eilanordnungs-kompetenz der Verwaltungsbehörden und der Ermittlungspersonen der Staatsanwaltschaft aufgegriffen und prägnant zusammengefasst worden (§ 46 Rdn. 27). Außerordentlich beachtlich und für den vorrangig strafrechtlichen Praktiker von großem Wert sind zudem die in Umfang und Gehalt derzeit konkurrenzlosen Ausführungen zur Sanktionierung juristischer Personen auf der Grundlage von §§ 30, 130 OWiG, auch in Verbindung mit § 17 Absatz 4 OWiG. Aber auch wenn es um eher technische Fragen wie die Voraussetzungen und Grenzen der Zuständigkeit der Staatsanwaltschaften für die Verfolgung von Ordnungswidrigkeiten geht, lassen die Kommentierungen zu den §§ 40 bis 45 OWiG sowie zu § 131 OWiG (Rdn. 5) keine Fragen des hilfeschuchenden Strafrechtlers offen.

Nicht unterschlagen werden darf zudem der praktische Wert des umfangreichen Anhangs, in dem nicht nur für das Ordnungswidrigkeitenrecht bedeutsame weitere Vorschriften des Bundesrechts (zum Beispiel der Strafprozessordnung, der Abgabenordnung oder des Straßenverkehrsgesetzes), sondern auch die hinzutretenden landesrechtlichen Vorschriften, insbesondere die praktisch wichtigen Zuständigkeitsverordnungen, zusammengestellt wurden.

Wer Ordnungswidrigkeitenrecht betreibt, kann vieles lesen. Schlechterdings fahrlässig wäre es jedoch, von der Lektüre des „Göhler“ abzusehen. Er ist der sichere Hafen, wenn es um die Bearbeitung ordnungswidrigkeitenrechtlicher Fragestellungen geht.

Dr. Klaus Stohrer, Staatsanwalt

Orientierung bei allen auftretenden Rechtsfragen auf diesen Gebieten. Er verschafft Überblick über die von Rechtsprechung und Literatur vertretenen Auffassungen. Dem Praktiker ist er *das* Nachschlagewerk schlechthin, dem Juristen mit wissenschaftlichem Anspruch wertvoller Wegweiser zu den einschlägigen Entscheidungen und weitergehender Literatur. Die jährliche Neuauflage, ergänzt durch unterjährige Nachträge auf der „Palandt-Homepage“, machen den Palandt unschlagbar aktuell.

Nunmehr liegt der Palandt in seiner 72. Auflage vor. Aus dem Kreis der bisherigen Bearbeiter ausgeschieden ist Prof. Dr. Diederichsen. Die bislang von ihm kommentierten Bereiche, also insbesondere §§ 1616 bis 1921 BGB, wurden von Richterin am Oberlandesgericht München Dr. Götz übernommen. Inhaltlich wurde die Gesamtkommentierung in bewährter Weise aktualisiert. Neue Entscheidungen wurden eingearbeitet, die Kommentierung an Gesetzesänderungen angepasst. Gänzlich neu erarbeitet wurde die zum 21. Juni 2012 in Kraft getretene Rom III-Verordnung. So fortgeschrieben dürfte der Palandt auch im Jahr 2013 der wichtigste Kommentar auf dem Gebiet des bürgerlichen Rechts bleiben.

Thomas Offenloch, Leitender Ministerialrat

**Bertrand Wägenbaur, Court of Justice of the European Union
Commentary on Statute and Rules of Procedure**

60325

Verlag C.H. Beck oHG, 2013, 921 Seiten, gebunden 199 Euro

Das einbändige, in englischer Sprache verfasste Werk knüpft an eine im Jahr 2008 erschienene, deutsche Ausgabe an, die jedoch vollständig überarbeitet und neu strukturiert wurde. Gegenstand des Kommentars ist eine Erläuterung des Verfahrensrechts des Gerichtshofs der Europäischen Union, der, einer dreistufigen Gerichtsorganisation folgend, aus dem Gerichtshof, dem Gericht und Fachgerichten besteht (vgl. Artikel 19 EUV).

Der Kommentierung wird eine kurze Einführung vorangestellt, in der knapp auf die einzelnen Rechtsvorschriften bezüglich der Funktionsweise des Gerichtshofs der Europäischen Union und deren Stellung im Normengefüge eingegangen wird. Es folgt eine Erläuterung der Satzung des Europäischen Gerichtshofs sowie der Verfahrensordnung des Gerichtshofs. Insbesondere durch die Aufnahme der Kommentierung der Verfahrensordnung des Gerichtshofs vom 29. September 2012, die zum 1. November 2012 in Kraft getreten ist, zeigt sich die Aktualität des Kommentars.

Ziel des Kommentars ist es, dem Leser einen schnellen Zugriff auf das Prozess- und Verfahrensrecht vor den Europäi-

Palandt, Bürgerliches Gesetzbuch

72. Auflage, Verlag C.H. Beck, 72. Auflage 2013, ISBN 978-3-406-63000-2, 3113 Seiten, € 109,00

Den Palandt vorzustellen, ist eigentlich überflüssig. Wer sich mit Fragen des bürgerlichen Rechts beschäftigt, kennt und schätzt ihn. Kompakt und prägnant kommentieren vor allem Praktiker das Bürgerliche Gesetzbuch und die wichtigsten Nebengesetze wie etwa – auszugsweise – das Einführungsgesetz zum BGB, die ROM-Verordnungen, das Haager Unterhaltsprotokoll, ebenfalls auszugsweise das Allgemeine Gleichbehandlungsgesetz, das Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, die BGB-Informationspflichten-Verordnung, das Unterlassungsklagengesetz, das Produkthaftungsgesetz, das Erbbaurechtsgesetz, das Wohnungseigentumsgesetz, das Versorgungsausgleichsgesetz, das Lebenspartnerschaftsgesetz und das Gewaltschutzgesetz. Der Palandt ermöglicht seinen Nutzern so eine schnelle und verlässliche

sehen Gerichten zu ermöglichen. Dies wird dadurch erreicht, dass der Aufbau des Kommentars die Gliederung der kommentierten Rechtsvorschriften nachvollzieht. Sowohl die Satzung des Europäischen Gerichtshofs, einschließlich des Anhangs bezüglich des – derzeit einzigen – Fachgerichts für den öffentlichen Dienst der Europäischen Union, als auch die Verfahrensordnung des Gerichtshofs werden Artikel für Artikel erläutert. Ebenfalls in die Erläuterung einbezogen werden die vom Europäischen Gerichtshof veröffentlichten „Anleitungen“ und „Hinweise“. Die Kommentierung der Artikel ist übersichtlich gegliedert, und die Lesbarkeit wird zusätzlich dadurch erhöht, dass Fundstellen und zusätzliche Verweise jeweils in eine Fußnote aufgenommen werden.

Der Autor arbeitet als Rechtsanwalt in Brüssel und ist in mehr als dreihundert Verfahren als Prozessvertreter vor den Europäischen Gerichten aufgetreten. Dadurch kann sich die Kommentierung nicht nur auf einen akademischen Ansatz stützen, sondern ist auch durch die praktische Erfahrung des Autors geprägt.

Das Werk, das sich insbesondere an Anwälte, die vor den Europäischen Gerichten auftreten, sowie Richter wendet, ist auf Grund seiner umfassenden Kommentierung der Rechtsmaterie und – derzeit ein Alleinstellungsmerkmal – auf Grund seiner Aktualität zu empfehlen.

Anna-Lena Lux, Richterin

IMPRESSUM

DIE JUSTIZ

62. Jahrgang

Mai 2013

Nr. 5

HERAUSGEBER: Justizministerium Baden-Württemberg,
Schillerplatz 4, 70173 Stuttgart

VERANTWORTLICH: Ministerialdirigent Dr. Andreas Singer
beim Justizministerium Baden-Württemberg in Stuttgart

VERLAG: Neckar-Verlag GmbH,
Klosterring 1, 78050 Villingen-Schwenningen, Tel. (0 77 21) 89 87-0,
Fax (0 77 21) 89 87-50, service@neckar-verlag.de

INTERNET-ADRESSE: www.neckar-verlag.de

ANZEIGEN: Aline Denking, Tel. (0 77 21) 89 87-73,
Uwe Stockburger, Tel. (0 77 21) 89 87-71,
E-Mail: anzeigen@neckar-verlag.de
Es gilt die Anzeigenpreisliste Nr. 16 vom 01.01.2002.

DRUCK: Auf chlorfrei gebleichtem Recycling-Papier;
Baur-Offset GmbH & Co., Lichtensteinstraße 76,
78056 Villingen-Schwenningen

ERSCHEINUNGSWEISE: Monatlich

BESTELLUNGEN: Beim Verlag

ZUSCHRIFTEN UND REZENSIONSEXEMPLARE:
An die Schriftleitung „Die Justiz“, Postfach 103461,
70029 Stuttgart, Tel. (07 11) 279-22 22

ABBESTELLUNG: Halbjährlich per 30.6. bzw. 31.12, jeweils
schriftlich 3 Monate vorher

BEZUGSPREIS: 65,- Euro jährlich; Einzelpreis 5,65 Euro;
jeweils zzgl. Versandkosten

NACHDRUCK: Alle Rechte vorbehalten. Kein Teil des Amtsblatts darf
ohne schriftliche Genehmigung des Verlages vervielfältigt oder ver-
breitet werden. Das gilt auch für die gewerbliche Vervielfältigung per
Kopie, die Aufnahme in elektronische Datenbanken und Mailboxen
sowie für Vervielfältigungen auf CD-ROM.

Translation

The reviewed commentary is one of the few English-language studies aimed at a holistic approach to issues relating to proceedings before the Court of Justice of the European Union (hereafter referred to as the CJEU). A large part of it is based on previous work published by the author in German (B. Wägenbaur, *Eugh VerFO Satzung und Verfahrensordnungen Eugh / EUG. Kommentar*, Munich 2008), which has been updated due to major reforms of the Statute of the ECJ and the Rules of Procedure by this court¹. The commentary was released in 2013, but does not include in its coverage a minor change to the Rules of Procedure (EU) (formerly the Court of First Instance), introduced as an amendment on 18.06.2013, which consisted of the addition of the Croatian language as the language of Conduct².

The author of this study set as his task to comment exhaustively on the procedures before the CJEU, which in practice means describing the proceedings before the three judicial authorities (although in the commentary the term used is "three judicial instances" - cf. p. 2): the Court of Justice (hereafter referred to as TS), the General Court and the Court for Public Service (hereafter referred to as SSP). It should be noted that the names of those bodies, introduced by the Lisbon Treaty³, in different ways in different languages, probably do not pose a most fortunate solution and are often a source of linguistic misunderstandings. The commentary on individual acts of procedure has also been preceded each time by an introduction of a general nature on the sources of law applicable to the proceedings before the ECJ, as well as the general rules of conduct. In addition, it should be emphasized that the formulation of uniform rules of conduct in the 24 languages of procedure, and at the same time using the terminology describing the relevant legal institutions, is a major challenge (see. example. wording Art. 45 of the Statute of the ECJ in different languages). Although, it is always possible to appeal in such cases to the conceptual autonomy of EU law⁴, it does not however change

1

2

3

4

the fact that, to some extent, they will always be seen through a prism of the legal culture from which the judges applying the law originate. On the other hand, the fact that the judges work and hold meetings in French (s. 234) probably presents a certain simplification in this area.

At the outset, the author describes in detail the various provisions of the Statute of the ECJ, contained in Protocol 3, of the Treaty on the Functioning of the European Union (hereafter TFEU)⁵, which includes the basic regulations relating to the operation of all three court bodies. It should be remembered that although the Protocol No. 3 has the status of primary law on the basis of Art. 51 of the Treaty on the European Union (hereafter TEU)⁶ in connection to art. 281 TFEU, it has however been altered in certain respects by the act of original law⁷.

It is interesting that when discussing his specific decisions, the commentator sometimes refers to the case-law of other international and national dispute resolving organs, although in terms of dogma they are not binding precedents for the ECJ (cf.. example. p. 41, n. 152 and ed. 154)⁸. The author also does not avoid the citation of funny legal maxims (see. p. 53, n. 230).

Bertrand Wägenbaur undoubtedly belongs to a group of excellent lawyers, showing a deep knowledge of the nuances and procedural complexities facing the ECJ, particularly in relation to those parts of the statutes and regulations that relate to the rules governing access of individuals to the judicial authorities. However what was presented in a somewhat weaker manner was the practice related to process issues in relations between the institutions and the EU Member States, particularly in the context of procedure, which has its basis in art. 258-260 TFEU, which can be explained by the specific nature of the procedure, with the participation of the institutions and authorities of the Member States. In these places, further research would have be useful, as the

5

6

7

8

current commentary does not contain explanations in sufficient detail in relation to these issues.

It should be emphasized that the strongest aspects of this commentary are those parts that are devoted to the participation of a process representative, representing the individual (physical and legal persons) before the ECJ. Suffice it to mention the wide analysis by the author of the prerequisites that must be met by the representatives, advisers and other lawyers representing the parties to the proceedings before this Court, referred to in Art. 19 of the Statute CJEU. A careful analysis of the fixed-line judicial authorities of this tribunal may indeed protect against errors in the representation of clients before these bodies, which consistently accept the separateness of the client and proxy functions, and put a very big emphasis on the independence of lawyers representing customers during the ongoing proceedings⁹. As an aside it can also be noted that Article. 19 of the Statute of the ECJ has not been well formulated in languages other than English, as - for example - the Polish version implies that the parties before the ECJ can only be represented by a barrister or legal advisers. Meanwhile, referring to the *ratio legis* of this provision this seems to indicate that it may be a lawyer qualified to practice before courts in any Member State.

In addition, a passage devoted to the application of provisional measures by the TS, deserves attention, referred to in art. And Article 278 TFEU and also article 157 of the Treaty establishing the European Community on Atomic Energy¹⁰, of which the conditions for admissibility are detailed in art. 160 of the Rules of Procedure before the TS. The cited conditions were described in a way that takes into account the needs of law practitioners, without unnecessary theorizing, which allows the proxy of the party easy orientation in their use criteria. Of particular interest is the presented evidence formulated in case law, namely to demonstrate *fumus boni iuris*, which means that the complaint in the main proceedings should have a clear prospect of success. The author notes the fact that in more complex matters the CJEU uses a less

9

10

rigorous test of *fumus non mali iuris*, at which point it is regrettable to note that extensive case-law has not been cited in support of this thesis¹¹.

Another advantage of the commentary are the well developed passages relating to proceedings before the Court and the SSP, which are no doubt due to the author's personal experiences. In particular, the issues relating to the submission of an appeal to the TS are superbly presented – it is best to direct the reader to the commentary to art. 58 of the Statute of the TS. Admittedly, the author explaining the procedural complexities, very rarely refers to the doctrinal authorities, however this is compensated for by the rich referencing to case-law cited in support of the thesis.

A big attribute are the author's reports on postulated changes in legislature of acts governing behaviour before the ECJ, which could definitely facilitate the functioning of this body - it is worth mentioning the postulate placing transitional provisions in the acts of changing rules of procedure before the tribunal (s. 8 and 205 on the principle *tempus regit actum*) as well as the critical evaluation of the functioning of certain legal institutions (eg. The need of reducing the number of preliminary rulings on p. 82-84).

The reviewed comment is noteworthy due to its huge gathering in one place of CJEU case law concerning procedural issues, which definitely facilitates the work of the lawyers who appear before this tribunal. One has to appreciate the author's commitment, especially as the presented work has a pioneering character, taking into account such exhaustive discussion of procedural acts. It can therefore be said that B. Wägenbaur has resolved this task, and the work is worthy of recommendation in every respect.

Luke Augustyniak

From European Court Review June 2014

Bertrand Wägenbaur
Court of Justice of the EU
– Commentary on Statute
and Rules of Procedure,
C.H. Beck-Hart-Nomos,
Monachium 2013, s. 921

Recenzowany komentarz stanowi jedno z nielicznych angielskojęzycznych opracowań zmierzających do całościowego ujęcia kwestii związanych z postępowaniem przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako TSUE). W zasadniczej części opiera się on na wcześniejszej pracy wydanej przez autora w języku niemieckim (B. Wägenbaur, *EuGH Verfo Satzung und Verfahrensordnungen EuGH/EuG. Kommentar*, Monachium 2008), która została jednak uaktualniona w związku z poważną reformą Statutu TSUE oraz Regulaminu postępowania przed tym trybunałem¹. Komentarz został wydany w 2013 r., lecz nie obejmuje swoim zakresem drobnej zmiany regulaminu Sądu (UE) (dawny Sąd Pierwszej Instancji), wprowadzonej nowelizacją z 18.06.2013 r., która polegała na dodaniu języka chorwackiego jako języka postępowania².

Autor tego opracowania postawił sobie za cel skomentowanie w sposób wyczerpujący procedury postępowania przed TSUE, co w praktyce oznacza opisanie postępowania przed trzema organami sądowymi (choć w komentarzu stosowane jest sformułowanie *three judicial instances* – por. s. 2): Trybunałem Sprawiedliwości (dalej jako TS), Sądem oraz Sądem ds. Służby Publicznej (dalej jako SSP). Trzeba przy tym zauważyć, że nazewnictwo tych organów wprowadzone przez Traktat Lizboński³, zresztą w różny sposób w różnych wersjach językowych, nie jest chyba najbardziej fortunnym rozwiązaniem i stanowi niejednokrotnie źródło nieporozumień lingwistycznych. Komentarz do poszczególnych aktów proceduralnych został także za każdym razem poprzedzony wstępem natury ogólnej, dotyczącym źródeł prawa znajdujących zastosowanie w postępowaniu przed TSUE oraz ogólnych reguł postępowania. Ponadto, należy wyraźnie podkreślić, że sformułowanie jednolitych reguł postępowania w 24 językach postępowania, a zarazem przy wykorzystaniu terminologii opisującej odpowiednio instytucje prawne, stanowi duże wyzwanie (zob. np. brzmienie art. 45 Statutu TSUE w różnych językach). Wprawdzie, zawsze w takich przypadkach możliwe jest odwoływanie się do autonomii pojęciowej prawa UE⁴, nie zmienia to jednak faktu, że w jakimś stopniu zawsze będą one postrzegane przez pryzmat kultury prawnej, z której wywodzą się sędziowie stosujący prawo. Z drugiej strony, pewne ułatwienie w tym zakresie prawdopodobnie stanowi to, że sędziowie pracują i odbywają narady w języku francuskim (s. 234).

Na wstępie autor szczegółowo opisuje poszczególne postanowienia Statutu TSUE, zawartego w Protokole nr 3 do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej jako TFUE)⁵, który

zawiera podstawowe regulacje odnoszące się do funkcjonowania wszystkich trzech organów sądowych. Trzeba przy tym pamiętać, że chociaż sam Protokół nr 3 ma status prawa pierwotnego na podstawie art. 51 Traktatu o Unii Europejskiej (dalej jako TUE)⁶ w zw. z art. 281 TFUE, to jednak w pewnym zakresie został on zmieniony aktem prawa pochodnego⁷. Co ciekawe, podczas omawiania jego poszczególnych postanowień komentator czasem odwołuje się również do orzecznictwa innych międzynarodowych i krajowych organów rozstrzygania sporów, choć w ujęciu dogmatycznym nie stanowią one wiążących precedensów dla TSUE (por. np. s. 41, przyp. 152 i przyp. 154)⁸. Autor nie stroni także od przytaczania zabawnych paremii prawniczych (zob. s. 53, przyp. 230).

Bertrand Wägenbaur należy niewątpliwie do grona znakomych prawników, wykazując się dużym znawstwem niuansów i zawiłości proceduralnych przed TSUE, szczególnie w odniesieniu do tych części statutu i regulaminów, które odnoszą się do postanowień regulujących dostęp podmiotów indywidualnych do tych organów sądowych. Nieco słabiej została jednak przedstawiona praktyka związana z zastosowaniem kwestii procesowych w relacjach pomiędzy instytucjami a państwami członkowskimi UE, szczególnie w ramach postępowania znajdującego swoją podstawę w art. 258–260 TFUE, co można tłumaczyć specyfiką tego postępowania z udziałem instytucji i organów państw członkowskich. W tych miejscach przydałyby się pogłębione studia, gdyż obecnie komentarz nie zawiera zbyt wyczerpujących wyjaśnień w odniesieniu do tych zagadnień.

Trzeba przy tym podkreślić, że najmocniejszą stroną komentarza są te jego fragmenty, które są poświęcone udziałowi pełnomocnika procesowego reprezentującego jednostki (osoby fizyczne i prawne) przed TSUE. Dość wspomnieć o szerokiej analizie przez autora przesłanek, które muszą spełnić pełnomocnicy, doradcy i inni prawnicy reprezentujący strony w postępowaniach przed tym Trybunałem, określone w art. 19 Statutu TSUE. Uważna analiza stałej linii orzeczniczej organów tego trybunału może bowiem ustrzec przed błędami w reprezentacji klientów przed tymi organami, które konsekwentnie przyjmują rozdzielność funkcji strony i pełnomocnika oraz kładą bardzo duży nacisk na niezależność prawników reprezentujących klientów w trakcie toczącego się postępowania⁹. Na marginesie można przy tym też zauważyć, że art. 19 Statutu TSUE nie został najszczęśliwiej sformułowany w innych wersjach językowych niż angielska, gdyż – przykładowo – z wersji polskiej wynika, iż strony przed TSUE mogą być reprezentowane wyłącznie przez adwokatów i radców prawnych. Tymczasem z *ratio legis* tego przepisu zdaje się wynikać, że może to być prawnik (ang. *lawyer*) posiadający kwalifikacje do występowania przed sądami w dowolnym państwie członkowskim.

Ponadto, na uwagę zdecydowanie zasługuje także fragment poświęcony stosowaniu przez TS środków tymczasowych,

1 Zob. szerzej A. Sikora, *Reforma postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2013/5, s. 4–10.
2 Por. zmianę Regulaminu Postępowania przed Sądem (Dz. Urz. UE L 173 z 26.06.2013 r., s. 65).
3 Dz. Urz. UE C 306 z 17.12.2007 r., s. 1.
4 Postanowienie Sądu z 8.12.1999 r. w sprawie T-79/99, *Euro Lex European Law Expertise GmbH przeciwko OHIM*, ECR 1999, s. II-3565, pkt 26.
5 Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012 r., s. 47.

6 Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012 r., s. 13.

7 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 741/2012 z 11.08.2012 r. zmieniające Protokół w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Załącznik I do tego protokołu (Dz. Urz. UE L 228 z 23.08.2012 r., s. 1).

8 W tym zakresie por. dość ostre sformułowanie zawarte w wyroku SSP z 27.09.2011 r. w sprawie F-98/09, *S. Whitehead przeciwko ECB*, pkt 76, niepubl.

9 Por. wyrok TSUE z 6.09.2012 r. w sprawach połączonych: C-422/11 P i C-423/11 P, *Prezes UKE i Rzeczpospolita Polska przeciwko Komisji Europejskiej*, pkt 23–35, niepubl.

o których mowa w art. 278 TFUE oraz art. 157 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej¹⁰, a których przesłanki dopuszczalności zostały uszczegółowione w art. 160 Regulaminu Postępowania przed TS. Przytoczone przesłanki zostały opisane w sposób uwzględniający potrzeby praktyków prawa, bez zbędnego teoretyzowania, co umożliwi pełnomocnikowi strony łatwe zorientowanie się w kryteriach ich zastosowania. Szczególnie ciekawie prezentują się przesłanki sformułowane w orzecznictwie, a mianowicie wykazanie *fumus boni iuris*, co oznacza, że skarga w postępowaniu głównym powinna mieć wyraźne szanse powodzenia (ang. *clear prospect of success*). Autor zauważa przy tym, że w sprawach bardziej skomplikowanych TSUE stosuje mniej rygorystyczny test *fumus non mali iuris*, przy czym należy wyrazić ubolewanie, iż nie zostało tam powołane bogate orzecznictwo na wsparcie tej tezy¹¹.

Kolejną zaletą komentarza są także doskonale opracowane fragmenty odnoszące się do postępowania przed Sądem oraz SSB, co zapewne wynika z osobistych doświadczeń autora. W szczególności znakomicie przedstawione zostały zagadnienia

związane ze składaniem odwołania do TS – dość wskazać komentarz do art. 58 Statutu TS. Wprawdzie, autor wyjaśniając zawilości proceduralne, bardzo rzadko odwołuje się do autorytetów doktrynalnych, jednak musi to wynagrodzić bogate przywołanie orzecznictwa wspierającego przywoływane tezy.

Za dużą zaletę należy uznać też zgłaszane przez autora postulaty zmian legislacyjnych aktów regulujących postępowanie przed TSUE, które zdecydowanie mogłyby ułatwić funkcjonowanie tego organu – warto wspomnieć chociażby o postulatcie zamieszczenia przepisów przejściowych w aktach zmieniających reguły postępowania przed tym trybunałem (s. 8 i 205 w zakresie zasady *tempus regit actum*) oraz krytycznej ocenie funkcjonowania niektórych instytucji prawnych (np. potrzebie ograniczenia liczby orzeczeń prejedycjalnych na s. 82–84).

Recenzowany komentarz jest godny uwagi ze względu na zgromadzenie ogromnego orzecznictwa TSUE dotyczącego kwestii proceduralnych w jednym miejscu, co zdecydowanie ułatwi pracę prawnikom występującym przed tym trybunałem. Trzeba docenić zaangażowanie autora, tym bardziej że prezentowane dzieło ma charakter pionierski, biorąc pod uwagę tak wyczerpujące omówienie aktów proceduralnych. Można zatem powiedzieć, że B. Wągenbaur znakomicie wywiązał się z tego zadania, a opracowanie to jest ze wszech miar godne polecenia.

Łukasz Augustyniak

¹⁰ Dz. Urz. UE C 84 z 30.03.2010 r., s. 1.

¹¹ Zob. np. K. Lenaerts, I. Maselis, K. Gutman, *EU Procedural Law*, Oxford 2014, s. 598 wraz z powoływanym tam orzecznictwem, oraz W. Postulski, *Artykuł 278, w: Traktat o funkcjonowaniu UE. Komentarz*, t. 3, D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny (red.), Warszawa 2012, s. 539.

REKLAMA

Akcyza w prawie Unii Europejskiej
Komentarz

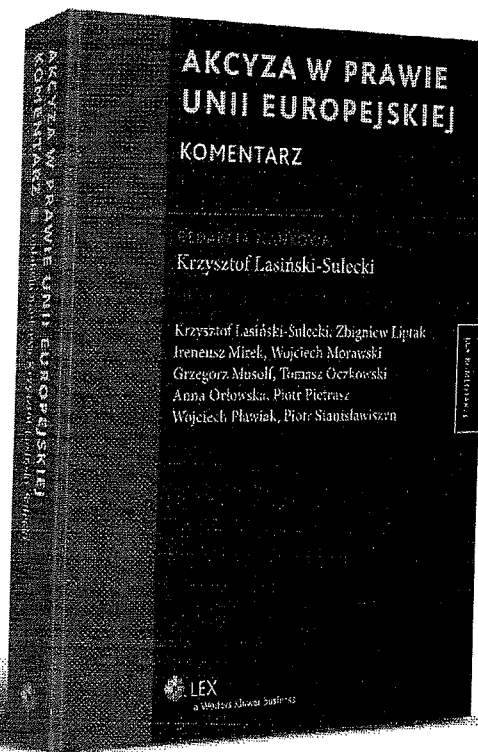
Redakcja naukowa
Krzysztof Lasiński-Sulecki

 Wolters Kluwer

Krzysztof Lasiński-Sulecki, Zbigniew Liptak
Ireneusz Mirek, Wojciech Morawski, Tomasz Oczkowski
Piotr Pietrasz, Piotr Stanisławiszyn, Grzegorz Musolf
Anna Orłowska, Wojciech Pławiak

Książka stanowi komentarz do dyrektyw i rozporządzeń unijnych regulujących podatek akcyzowy, uwzględniający w szerokim zakresie istotne dla tematyki akcyzy postanowienia Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE.

Autorzy sygnalizują problemy związane z implementacją komentowanych przepisów w prawie polskim. Szczególnie cenne dla czytelników są liczne odwołania do przepisów krajowych oraz orzeczeń polskich sądów, gdyż pokazują w jaki sposób przepisy unijne są rozumiane przez polską administrację podatkową i sądy administracyjne.

Książka do nabycia w księgarni internetowej profinfo.pl

-----Original Message-----

From: Fabrice Picod [mailto:Fabrice.Picod@u-paris2.fr]

Sent: 06 October 2014 02:53 PM

To: Emma Swinden

Subject: book review in ADUE 2013

- Bernard Wägenbaur, Court of Justice of the EU. Commentary on Statute and Rules of Procedure, München, Oxford, Baden-Baden, Beck, Hart, Nomos, 2013, 921 p., ISBN 978-3-406-60325-9, 978-1-84113-995-1, 978-3-8329-7272-1

Attendu depuis plusieurs années, le commentaire anglais des dispositions qui régissent l'organisation, le fonctionnement et surtout la procédure des juridictions qui composent la Cour de justice de l'Union européenne est enfin paru grâce au concours fructueux de deux éditeurs allemands (Beck et Nomos) et d'un éditeur anglais (Hart). C'est fort logiquement le statut de la Cour de justice de l'Union européenne qui a été reproduit et commenté en premier lieu, puis le règlement de procédure de la Cour de justice, dans sa nouvelle version issue de la refonte de 2012, et celui du Tribunal, dans sa version originelle de 1991 mise à jour à plusieurs reprises. Le règlement de procédure du Tribunal de la fonction publique n'a pas été commenté, ce qui paraît préférable compte tenu du volume de l'ouvrage présenté et du caractère spécifique du contentieux auquel il s'applique.

Les commentaires sont rédigés avec beaucoup de soin et de clarté. Lorsque les dispositions s'y prêtent, compte tenu de leur champ d'application ou de leur longueur, les commentaires sont structurés au moyen d'un plan détaillé. Des statistiques présentées sous la forme de tableaux permettent parfois d'illustrer des propos. Ainsi, en matière de contestation sur les dépens récupérables, un tableau permet de mesurer la différence entre les sommes fréquemment réclamées et les sommes qui sont considérées comme appropriées par la Cour de justice (p. 416) et le Tribunal (p. 757 à 759). Un tableau rend également compte de manière très éclairante de l'aide juridictionnelle devant le Tribunal (p. 770 et 771).

Les renvois aux dispositions pertinentes sont opérés en notes de bas

de page lesquelles contiennent aussi toutes les références jurisprudentielles, ce qui a pour avantage de ne pas alourdir les commentaires des textes. Précisément citées comme il se doit, les références jurisprudentielles ont dû être sélectionnées pour chacune des questions abordées. L'auteur n'a pas recherché l'exhaustivité comme d'autres auteurs tels que K. P. E. Lasok (The European Court of Justice. Practice and Procedure, Butterworths, 2nd ed., 1994) ou J. Rideau et F. Picod (Code de procédures juridictionnelles de l'Union européenne, Litec, 2ème éd., 2002) qui, en raison de leurs prétentions, n'ont pas été en mesure de rééditer leurs ouvrages. Même si la doctrine est souvent ancienne dans ces matières, elle aurait tout de même pu être citée. Il aurait été au moins utile de disposer d'une bibliographie générale.

Les textes commentés sont précédés d'une table des affaires classées numériquement et l'ouvrage s'achève par un index précis des mots.

Nul doute que l'ouvrage fera l'objet d'une nouvelle édition en 2015 après l'adoption du nouveau règlement de procédure du Tribunal.

Fabrice Picod

Professeur à l'université Panthéon-Assas